

Halid bin Velid En Büyük Savaşını Bir Mektupla Kazanmıştır

Müslüman toplumuna baktığımızda zaman zaman İslam'ın istediği insan tipinin gördüğümüz olup olmadığına dair sorular sorabiliyoruz. Dışarıdan bakıldığında da İslam şayet görmekte olduğumuz prototipler ile yargılanacaksa sonuçların pek hoş olmayacağı görülüyor.

Bu yalnızca terörist tiplmesiyle ilgili de değil; aile içinde dahi birbirinden farklı portrelerle karşılaşılıyor ve bunların İslam'ın bir kazanımı mı yoksa dinin sırtında yük mü olduğu anlaşılıyor.

Sizin de Müslüman topluma baktığınızda İslam'a ait olamayacağını tespit ettiğiniz durumlar oluyor mu?

İzin verirsiniz bunu hayatımdan bir hatıra ile cevaplamaya çalışayım. Rabbim bana en son 1990 senesinde hacetmeyi nasip buyurmuştu. Sonrasında bazı fırsatlar olmuşsa da annem ve babamın rahatsızlıkları nedeniyle hacca gidemedim.

O zaman Türkiye'den bir grupla beraber hacetmem gerekiyordu. Ben grubu orada karşılayacaktım. Gelmişler ve birlikte hacetmiştik. Arafat'tan dönerken *ifâda* denen insan yığılması malumunuzdur. Birlikte olduğumuz arkadaşlardan biri o insan manzarasına bakmış ve gördüğü sahnedeki bir şeyin ne iğrenç olduğunu söylemişti. Gördüğümüz, oradaki insan kalabalığından sıyrılan birinin ortalık yerde çömeldikten sonra tuvalet ihtiyacını gidermesi ve çekip gitmesiydi.

Ben de arkadaşına o adamın çok sıkışık durumda olabileceğini, belki de hakkında bu kadar keskin konuşmamamız gerektiğini söylediğimi hatırlıyorum. Daha ben sözümü bitirmemiştik ki o sahneyi gören başka biri geldi ve aynı işi orada yapıverdi. Arkadaşım bana bakıp gülerek "herhâlde burada herkes sıkışık" dedi. Ben ilk etapta o şekilde konuşmama karşın aslında Selçuklu-Osmanlı kültür ve medeniyetinden uzaktaki diyarlarda şehri inşa etmeden önce hamamı yapmak gibi bir inceliğin pek görülmediğini biliyordum.

O hadiseye şahit olduktan sonra yürüyorken bir ambulansla karşılaştık. O müthiş insan kalabalığını yarararak ilerlemeye çalışıyordu. Fakat ilerleyemedi ve yerinde kalakaldı, sirenleri son ses çalıyordu. İlerleyemeyince de birazdan kapısı açıldı ve içinden yedi-sekiz kişilik bir grup indi. Meğer hasta değil sağlam insan taşıyormuş. O arkadaş, bu manzaranın diğer gördüğümüz sahneden de feci olduğunu söyleyince ses çıkaramadım, orada gördüğümüz insanların ümmet-i Muhammed'in seçkin kimseleri olduğunu, Arafat'ta bu yüzden bulduklarını eklemekle yetindim.

Ve o gün bir de tünel faciası yaşanmış, binlerce insan inşaallah mağfur olarak Rablerine kavuşmuşlardı.

Akşam arkadaşlarımla oturduğumuzda muhabbet ederken, o gün gördüklerimizin medeniyetsizlikten kaynaklandığını konuştuk. Çünkü insanlar için tünellerdeki giriş-çıkış levhalarının pek bir kıymeti yoktu, boş buldukları yerden umursamaksızın yürüyorlardı.

Demem o ki sadece en iyilerimizin toplandığı hacdan bile kareleri seyretse İslam'a soğukluğu olan biri, "bu mu İslam!" deyip nefret edebilir. Kuşbakışıyla bakıp düşüncesini daha geniş ayarlayan, bütün dünyadaki Müslümanlar'ı hesaba katan için tabii ki bu böyle değildir ancak art niyetliler için yeteri kadar malzeme bulunduğunu inkâr edecek değiliz. Orta Doğu'daki aşiret kavgalarından dini kullanarak çıkarılan çatışmalara kadar...

İslam'dan soğumak için bahane arayanları bir kenara bırakıp kendimiz açısından konuya bakarsak?

Denimizi kendi çocuklarımıza bir umut projesi olarak göstermek istediğimizde de sıkıntıyla karşılaşılıyor. Bir vakfın yöneticilerini ziyarete gitmişim, bana teklif ve tavsiye sadedinde diyeceğim sözler olup olmadığını sordular. Fazlaca Filistin ile ilgili çalışan bir vakıf olarak biliniyorlardı. Onlara “Filistin konusunu en azından birkaç seneliğine gündemlerinde ikinci-üçüncü sıraya atmalarını” tavsiye etmişim. Şaşırmış ve “üstelik senin bize Filistin konusunda konferans vermişliğin de vardır” diye karşılık vermişlerdi.

Ben de “evet, öyleydi” dedim ve söylediğim cümlelerin sebebini açıkladım. Evvela konunun artık sulandırıldığını, Filistin’den gelen haberlerin bir bakıma mezarlıktan gelen haberler gibi görülmeye başlandığını ve tıpkı bir mezarlıktan ölülerin dirilip ayaklandığı haberi beklenmeyeceği gibi orayla ilgili de facia türü haricinde bir hadisenin beklenmez hâle geldiğini anlattım. ‘Yardım’ kelimesiyle Filistin’in bağına da bir parça hafifletmek gerektiğini söyledim. Bir muhtaçlar diyarına dönüşen Filistin’de zaafı da beraberinde getirebilen bu durum, günün birinde Allah’ın nusreti geldiğinde dahi nesilleri buna inandırmakta zorlanacağımız bir çıkmaza sürükleniyor.

Onlara söylediklerimden biri de yardım kampanyalarında kullandıkları çocuk fotoğraflarının sürekli zenciler arasından seçilmemesiydi. Bu o kadar sık tekrarlanır oldu ki artık Afrikalı denince aç, susuz, mahvolmuş insanlardan başkası akla gelmiyor. Hâlbuki kıtanın olduğu gibi aç insanlardan meydana gelmediğini anlamak için illa oraya kadar gitmek de gerekmiyor; bizim ülkemizin turistik bölgelerinde dahi siyahî insanların keyifle yaşadıkları, gezdikleri görülebilir. Onurunu teslim etmediğimiz birine yardım götürmenin manası yoktur.

Konunun iki sorunu var: Bu sahneleri dışarıdan seyreden kimseler şayet İslam’a soğuk bakıyorlarsa bunlardan ötürü hepten kaçıp gideceklerdir. Zaten kâfirlerin bu tip yumuşak karın denebilecek noktaların üzerine bilinçle gitmelerinin nedeni de budur. Diğer riskli tarafı ise aslında kendi bindiğimiz dalı kesiyor oluşumuz, umutsuzluğa düşmemiz ve çocuklarımızı onurlu bir Müslümanlık etrafında yaşama imkânından mahrum bırakmamızdır.

Siz de hocasınız ve insanlar her gün size fikir danışmaya geliyorlar. O buluşmalarda da bazı kişilik problemleriyle karşılaşıyorsunuzdur. Sahabeyi de bugünün insanını da görüyorsunuz ve dışarıdan birilerinin kullandığı kötü malzemenin ne olduğunu, bunu içimizden birilerinin verip vermediğini takdir edebiliyorsunuz.

Bununla bağlantılı da bir örnek zikredebim. Bir arkadaşımız Musab bin Umeyr radiyallahu anh ile ilgili kitapçık hazırlamıştı. Kitapçığı baskıya göndermeden önce de bana eser konusunda bazı başlıkları danışacağını söyledi, yanıma geldi. Kitapçığı inceledim, otuz altı resim var. On yaşındaki çocukların seviyesine göre hazırlanmış. Ona ashab-ı kiramın resimlerinin çizilmesine caiz gözüyle bakamayacağımı, hele hulefa-i raşidin için bu hükmün haram derecesinde görülebileceğini söyledim.

Ben öyle bir kitabı basmaz, çocuğuma da almazdım. Fakat arkadaşşıma başka bir sorundan daha söz ettim. Nedenine gelmeden önce Musab bin Umeyr’in kimliğinden madde başlıklarını hatırlayalım:

Bir zengin çocuğu, Resûlullah aleyhisselama sekiz ayda devlet kuran bir gönül fatihi, onu öldürmeye gelenlerin onda dirildiği bir kalp adamı, Uhud’da mübarek bir şehadetle ömrünü taçlandırmış, vefat ettiğinde kurduğu devletten ne ihale ne başka gelir kapmamış bir sahabi. Üstelik naaşını örtecek yeterli bir kefeni bile bulunamamış.

Sözünü ettiğim kitaptaki resimleri sayıyoruz; otuz altı tane. Fakat ikisi hariç kalan bütün resimler Uhud gününde yaşananlarla ilgili çizilmiş. Uhud günü, Musab bin Umeyr radiyallahu anhın hayatının yalnızca bir günüdür. Diğer yandan biz o faziletli sahabiyi Uhud günü şehit düşmesinden ziyade kurduğu devletle ve insanların kalbine nasıl girebildiğiyle hatırlıyoruz. Öyleyse anlatılan, ‘dengesiz’ bir

Musab bin Umeyr imajından başka şey değildir. Resimler haricinde, metinde anlatılan şahsiyet profili başka olsa bile çocuklar kitapçığı resimleriyle hatırlayacak ve eser onların aklına resimlerin içeriğiyle yerleşecek olduğundan, resimlerin muhteva bakımından dağılımı çok şey ifade ediyor.

Bahsettiğim bu konu bizim handikaplı meselelerimizden biridir: Ashab-ı kiramı tanıtırken daima kanlı gömlek, zincir, kılıç, savaş gibi figürler etrafında profil çiziyoruz. Halid bin Velid'i tasvir edeceğimiz zaman hemen şöyle savaşı, böyle kanlı sahneler düşünürüz ama bundan çok daha önemli kareleri atlıyoruz: İki yıl içinde on dört savaş kazanmış, muzaffer bir komutan olacaksın, zirvedesin ama bir gün eline senin artık orduda er olarak göreve devam edeceğin yazılı mektup geliyor ve komutayı bırakıp er oluyorsun! Bunu o sıralar dünyanın en büyük savaşlarından birini idare ederken yapabiliyorsun.

Halid bin Velid en büyük savaşını işte o anda kazanmıştır. Mektubu katlayıp savaştan sonra mektubun içeriğini uygulayabilirdi ama öyle yapmadı, emre harfiyen ve anında uydu. Üstelik gururunun zıddına bir tavır göstermek zorunda olduğunu bilmesine rağmen. Halid bin Velid, işte o tavrıdır. Onu neden kılıcıyla hatırlamaktan ibaret görelim?

İslam'ı bir kısmımız kılıç-dövüş ile bir kısmımız Ebu Zer radiyallahu anhin refleksleriyle anıyor; hâlbuki blok bakış ile ve yüz yirmi bin sahabinin hayatlarının bütünüyle anlamak gerekir. O sahabilerin peygamberini hanımlarıyla otururken de savaşta cihat ederken de bir çocuğun ağlamasına dayanamazken de çarşıda dolaşırken de görebiliriz. Bir hadisle din örnekliği tam olmaz, dinimiz hadis kitaplarının bütünündedir.

Dini bir yerden tutarak kendine şahsiyet inşa eden birinin profili böyle oluyor anlaşılır.

Sürekli tereyağı yiyerek gıda ihtiyacını halletmeye çalışan birinin sonunda göreceği şey damar tıkanmasıdır. Sürekli sağ pazısını geliştiren birinin sol kolu güçsüzlükten hareket edemez hâlde gelir. İslam'ı yalnızca züht cephesiyle örnek aldığımızda onun bunun şamar oğlanına dönünce bile ses çıkaramayan bir Müslüman kimliği peyda oluyor; yalnızca cihat cephesiyle aldığımızdaysa kalp dünyasında hareketlilik olmayan, kendi kardeşini bile öldürebilen biri ortaya çıkıyor.

Peki, insanın adeta tek uzvunu eğitip geri kalanı ihmal etmesine benzettiğimiz bu eğitim modelini kim düzenliyor? Bu tek boyutlu eğitim vasatına niye düştük?

Şüphesiz ki eğitimin bir sorun olarak baştan sona ıslahı gibi bir iddiamız yoktur ama derdimizin ne olduğundan bahsedebiliriz.

Birinci sorun olarak, belki zaruretlerden kaynaklanmış olması ihtimalini de bir kenara not ederek, eğitimin kurumsal değil bireysel mantıkla veriliyor oluşundan söz edilmelidir. Bir molla her sene yüz talebe yetiştiriyor ama o talebelerin tek bir hocadan ilim almaları onları ciddi derecede sınırılıyor. Hâlbuki ashab-ı kiramdan ilim alan tâbiîn neslinde ve onlardan sonraki İmam-ı Azam ve talebelerinin neslinde bir kişi, birçok kişiden ilim alır ve böylece tek kapıya kilitli kalmaz.

Yani bilgi için başvuru olan kişiden bilgiyle beraber şahsiyet de alınıyor.

Bilgiyi ve karakteri alıyor ama dünya görüşü alamıyor. Hocası bir siyasetçiyi sevmiyorsa talebe de sevmiyor, hocasının evlilikte izlediği bir yöntem varsa talebe de aynısını yapıyor. O kadar ki hocası cacığı sarmısaklı yiyorsa talebe de sarmısaklı yiyor.

Vurguladığımız üzere bu meselenin bam teli bilginin kurumsal ve geniş perspektifli bir yolla değil bireysel inisiyatifle veriliyor olmasıdır. Bu bakımdan hassaten altını çizerek ifade edelim ki Türkiye'deki imam-hatip liseleri, sağda-solda hizmet veren bir kişi idaresindeki medreselerden daha iyidir.

Lâkin bunu proje bazında söylüyoruz, imam-hatiplerin mevcut problemleri veya içerikteki zayıflıklar ayrı bir konudur. Medresenin müessese olarak topyekûn gereksizliğinden de tabii ki söz edilemez ancak Osmanlı'nın yükseliş devrindeki medresede yirmi dersiâm ile ders gören biri ve şimdiki Fatih semtinde talebe okutan dersiâm arasındaki fark söz konusu edilebilir –fakat yine hocalarımızın ilim seviyesini sorgulamaya açmak manasında değil, yukarıda da sözünü ettiğimiz etraflı öğretim vizyonu açısından.

İlimle beraber dünyayı tanıtan bir bakış talebeye verilmediği zaman, çok şey bilen ama hiçbir şey yapamayan bir nesil ortaya çıkıyor. Dinimiz bize hocamızla birleşip kalmayı değil ümmetimizle birleşmeyi emrediyor.

Şunu soralım mı hocam: Bahsettiğimiz o konumdaki bir hoca efendi kendini de aşan bu sistemi nasıl açmalıdır? Başka bir deyişle talebelerine, “siz bana bağlandınız, evet ama ben sizin eğitiminizi daha geniş çerçeveli düşünüyorum, şöyle bir yapı kurmalıyız” nasıl diyecek? Bu muhasebeyi yapacak olsa o hocaya ne dememiz gerekir?

Hemen sıraya girip elini öpmemiz gerekir. Çünkü aradığımız hocayı bulduk demektir. Ümmetinin hizmetkârı olduğunu idrak etmiş, talebelerine verebileceği kadarını verdikten sonra onları başka ilim kapılarına yönlendiren bir hoca efendiyi bulduysanız hemen adresini verin, gidip ziyaret edelim.

Açıkçası burada sözünü ettiğimiz husus bir faciadan başka şey değildir. Bazen Müslümanlar'a ait olduğu bilinen radyoları dinliyorum, reklamlarında “filan hoca efendi ile umreyi kaçırmayın” anonsları geçiliyor. Kendisi ibadetini huşu ile yapma fırsatını bir kenara koyuyor ve işin bir nevi pazarlamasına odaklanılıyor. Rabbim bana böyle yapmayı ebediyen nasip etmesin.

Yani umre ‘profesyonel’ bir iş hâline dönüşebiliyor.

Babam hacca ve umreye gidenlere nasihat edeceği zaman en son “Türkçe’yi Yeşilköy Havalimanı’nda bırak, döndüğünde alırsın” derdi. Namazları sürekli aynı yerde kılmamayı, tanıyan birini gördüğünde ondan uzaklaşmayı tavsiye eder, Allah ile beraber olmaya gölge düşürecek işlerden uzak durmayı öğütlerdi. Gerçekten de tecrübenin öğrettiğine bakıldığında görülür ki ülkesinin dilini sınırdan önce bırakıp oraya gidemeyenler dertsiz şekilde kolay kolay dönemiyorlar. Arkadaştı, muhabbetti, memleket meseleleriydi, dertlerdi... derken umre ve hac eriyor.

Konumuza geri dönersek; Bilal-i Habeşî, Suheyb-i Rumî, Selman-ı Farisî ve Kureyş’in delikanlılarıyla aynı mescitte namaz kılacak olmamız yani etnik kökenimizi camilerin gölgelemesi gerektiği asla unutulmaması gereken bir temeldir. Yola bu kalite üzerinden devam etmedikçe kabilecilik kültürü ta Âdem aleyhisselamdan itibaren gelen ırkçılıkla birleşir ve mümini tarumar eder. Arap’ın üstünlüğü olmayacağı gibi Türk’ün seviyesizliği de kabul edilemez.

Müslüman olmak haricinde isim aidiyeti hissetmememiz, ırkları yok saymak anlamına gelmez. Rabbimizin takdir buyurduğu ırklarımız hakikattir. Etnik yapı camide, Arafat’ta hissedilebiliyorsa tehlikeli olan odur, o zaman henüz eğitime başlamamış demektir. Annemizin büyütürken konuşturduğu lisanlar dolayısıyla edindiğimiz kültürler vardır; meseleye bakışımızın seviyesi böyle olmalıdır.

Ben Karadeniz kültürüyle yetiştim, bizim memleketimizde ‘lahana’ denince karalahana akla gelir; fakat Trakya yöresinde aynı kelime beyaz lahana için kullanılır ve akla sadece o gelir. Rabbimizin bizi yaratırken tâbi tuttuğu parselasyondan başka şey olmayan bu hikmet, aynı zamanda ayet-i kerimenin “tanışasınız diye” ifadesiyle izah buyurduğu farklılıktır.

Üçüncü olarak, mezheplerimizin nereye oturtulacağını sahih çizgide tayin etmemizin konumuzla önemli bağlantıları vardır. Ebu Hanife'mizin, İmam Şafii'nin, İmam Malik'in, Ahmed bin Hanbel'in hatta Davud-ı Zahirî'nin mezhepleri dinimizi öğrendiğimiz okullarımız olmalıdır –herkes de kendi okulunu hürmet ve tazim ile anmalıdır. Ancak okullarımızın dinimiz hâline gelmeleri bir risk alanıdır, buna katıyetle dikkat edilmesi lazımdır.

Nasıl ki bir mümin için ana-babası hürmette en üst seviyede tutulacak kimselerdir, onları arkadaş yerine koymak dibe doğru seviyesizlik olduğu gibi ilah derecesine çıkarmak da yukarı doğru seviyesizliktir, mezheplerimiz de belirli bir seviyede durmak zorundadır. Tarikat müntesibi olmak da bunun gibidir. Tarikat bir aile ocağıdır, akşam herkesin gelip dertlerini paylaştığı, yamalarını dikip kalbini doyurduğu merkezdir. Hele Anadolu kültüründe tarikat ve tasavvuf İslamlaşmanın önünü çektiğinden inkâr edilemez konumdadır. Konumundan fazlasını verip dinin kendisi hâline getirildiğindeyse şirazesinden çıkarılmış olur.

Şirazesinden çıkarıldığında kâfir için pompalanmaya aday bir fay hattına dönüşür. Bir kere tutuşturulduğundaysa artık onlar için geriye yaslanıp müminlerin birbirini kırmalarını izlemekten başka iş kalmaz.

Maturidîliğimiz, Eşarîliğimiz, selefliğimiz ve diğerlerini inkâr etmek bir yana basit bile görmek caiz değildir. Bunlar imanla ilgili konulardır ve birinin diğerinden artı-eksi olarak fazlası görülmemelidir. Hatta Mutezilîliğin bile değil mi ki bizim fabrikadan çıkmıştır, bahsettiğimiz bu konuma yakın bir yerde görülmesi mümkündür.

En mukaddes ve hiçbir şekilde el sürülemeyecek olan sadece İslam'dır, mezheplerimiz ve tarikatlarımız değil. Tarikatımızın, mezhebimizin değerli konumunu inkâr etmek ile konularını abartmak birbirinden farklı uçlardır. Bu müesseselerimiz bizden olan ama İslam'a hizmet etmek için varlığını sürdüren durumda olmalıdır.

Son olarak da Kur'an-ı Kerim'in Şûrâ suresini dönüp dönüp okumamız, bir hoca efendinin önünde diz kırıp talim etmemiz gerektiğini bilmeliyiz. Kimseye kendi aklı yeterli değil, ümmetin aklı yeterlidir. Dolayısıyla âlimlerimiz söz birliği ederse onları dinleriz, etmezlerse mesul olurlar. Fıkıh bilen âlim, sözgelimi coğrafyayı o branşın âlimine soracak, uzayla ilgili konuları bir astronomi bilgininden öğreneceklerdir. Mucit de olsa kimsenin aklı put olamaz.